

J. J.

Z historii włókiennictwa

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 8/3, 453-454

1963

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

skiego z podkreśleniem najważniejszych osiągnięć jego działalności autorskiej i jej znaczenia dla odlewnictwa polskiego. Omówienie to objęło również publikacje z zakresu historii techniki.

Drugą część artykułu stanowi wykaz 134 prac. prof. Gierdziejewskiego, zestawionych w 3 grupach: artykuły w języku polskim; książki, skrypty i druki nieperiodyczne w języku polskim; prace w językach obcych.

Artykuł został opublikowany z okazji przypadającej w 1962 r. 5 rocznicy śmierci prof. Gierdziejewskiego.

J. J.

Z HISTORII PRZEMYSŁU NAFTOWEGO

Prof. Józef Wojnar w artykule *Przemysł naftowy w r. 1875* („Nafta”, nr 2/1963) przedstawił stan kopalnictwa ropy naftowej przed 90 laty w 19 miejscowościach w Galicji (m. in. w Borysławiu, Mrażnicy, Bóbrce, Ropience). Dane charakteryzujące ten stan zaczerpnął autor z książki inż. Edwarda Windakiewicza *Olej i wosk ziemny w Galicji*, wydanej we Lwowie w 1875 r.

J. J.

Z HISTORII WŁÓKIENICTWA

Nie wszystkie osady fabryczne tworzone w okresie powstawania przemysłu włókienniczego na terenie dzisiejszego województwa łódzkiego (głównie w latach 1820—1830) rozwinęły się w duże ośrodki. Należały tu m. in. Brzeziny, Ujazd, Stryków i Biała, które mimo wysiłków ich właścicieli nie stały się miastami fabrycznymi. Okoliczności i warunki powstawania przemysłu włókienniczego w tych osadach oraz przyczyny ich upadku są tematem artykułu Czesławy Ohryzko-Włodarskiej *Nieudane próby osadnictwa przemysłowego w Brzezińskim* („Przegląd Włókienniczy”, nr 10/1962). Artykuł ten został oparty na bogatym materiale archiwalnym, co dokumentują liczne przypisy.

Pierwsza maszyna parowa w łódzkim przemyśle włókienniczym została zainstalowana w fabryce Ludwika Geyera w 1839 r. Przebieg i skutki zainstalowania tej maszyny opisała Halina Wiśniewska-Bieniek w artykule *Pierwsza maszyna parowa w przemyśle bawełniarskim w Łodzi* („Przegląd Włókienniczy” nr 11/1962). Na wstępie autorka podała krótką historię wynalezienia maszyny parowej oraz jej przemysłowego zastosowania.

W „Przeglądzie Włókienniczym” opublikowano również serię artykułów poświęconych historii poszczególnych zakładów przemysłu włókienniczego i przemysłu budowy maszyn włókienniczych. Znajduje się tu wiele informacji dotyczących wielkości i asortymentu produkcji, jej organizacji, zatrudnienia i wyposażenia mechanicznego zakładów w różnych okresach ich rozwoju. Szczególna uwaga została skoncentrowana na okresie powojennym.

W serii tej ukazały się następujące artykuły: Franciszek Jurasz, *Rozwój Częstochowskich Zakładów Przemysłu Lniarskiego „Stradom”* (nr 9/1962); Władysław Bytomski, *Historia rozwoju budownictwa maszyn włókienniczych w Bielskiej Fabryce Maszyn Włókienniczych oraz rys historyczny rozwoju zakładu od roku założenia — 1851 — do ostatnich czasów* (nr 9/1962); Otton Żyła, *Zakłady Przemysłu Wełnianego im. Hanki Sawickiej w Bielsku Białej* (nr 10/1962); Stanisław Sachacki, *Powstanie*

i rozwój Mazowieckich Zakładów Przemysłu Wełniarskiego (nr 11/1962); Stefan Pawłowski, *Zakłady Przemysłu Wełnianego im. Bardowskiego w Łodzi* (nr 11/1962); Stanisław Chabrowski, *Zakłady Przemysłu Dzwierskiego „Olimpia” w Łodzi* (nr 11/1962); *Zakłady Przemysłu Bawełnianego im. Szymona Harnama w Łodzi* (nr 11/1962); *Śląskie Zakłady Pluszu i Dywanów „Kietrz” w Kietrz* (nr 11/1962).

J. J.

Z HISTORII BUDOWNICTWA OKRĘTOWEGO W POLSCE I SŁOWNICTWA MORSKIEGO W „BUDOWNICTWIE OKRĘTOWYM”

Jednym z niewielu poświęcających się badaniu historii międzywojennego budownictwa okrętowego w Polsce jest pracownik Stoczni im. Komuny Paryskiej w Gdyni Czesław Jeryś. W roku 1962 ogłosił on w miesięczniku „Budownictwo Okrętowe” cztery artykuły: *W XXV rocznicę powstania Stoczni Gdyńskiej* (nr 12), *Budowa kutrów rybackich w okresie międzywojennym* (nr 10), *Wodowanie w 1938 r. w Gdyni doku o nośności 5000 ton* (nr 2), *Kooperacja polskiego przemysłu okrętowego w okresie międzywojennym* (nr 7). Przyczynkiem do tego ostatniego zagadnienia był też w nrze 2/1963 „Budownictwa Okrętowego”, artykuł mgra inż. Stanisława Rymaszewicza *Rozwój zaplecza kooperacyjnego polskiego przemysłu okrętowego w okresie międzywojennym*.

W numerze 10/1962 tegoż pisma prof. Aleksander Potyrała ogłosił artykuł *O potrzebie badania historii polskiego budownictwa okrętowego (Rozważania z okazji obchodów X wieków Gdańska)*. Polemikę z tym artykułem podjął w nrze 1/1963 dr Grzegorz Kurkiewicz *O właściwą ocenę polskiego budownictwa okrętowego w okresie międzywojennym*; m. in. kwestionuje on zdanie, że obecny przemysł okrętowy jest bezpośrednią kontynuacją przedwojennego przemysłu budowy okrętów, którego dzieje przerwała II wojna światowa. W tymże numerze znajduje się odpowiedź prof. Potyrały: *W poszukiwaniu prawdy historycznej bez apologii bądź apologetyki*.

Dyskusję wywoła też na pewno, lecz z innych względów, artykuł inż. Jana Morze w nrze 11/1962 „Budownictwa Okrętowego”: *Dzieje i rozwój polskiego słownictwa morskiego*, ponieważ przedstawiona w nim metoda badawcza jest z gruntu fałszywa (niezależnie od tego artykuł zawiera wiele błędów faktograficznych).

Nadto w nrze 10/1962 ukazał się przyczynek Czesława Borskiego do dziejów Wydziału Budowy Okrętów i Konstrukcji Stalowych Państwowej Szkoły Technicznej Lotniczej i Samochodowej (od 1936 r.).

Zygmunt Brocki

Z HISTORII HYDROTECHNIKI MORSKIEJ

23 września 1962 r. minęło 40 lat od uchwalenia przez Sejm ustawy o budowie portu handlowego w Gdyni. W związku z tą rocznicą miesięcznik „Technika i Gospodarka Morska” w nrze 10/1962 wydrukował artykuł *Koncepcje rozwiązań technicznych oraz organizacja robót w początkowym okresie budowy portu w Gdyni*, napisany przez współuczestnika tych prac, mgra inż. Józefa Czyża.

Wcześniej, w nrze 7-8/1962, mgr inż. Jerzy Onoszko ogłosił artykuł *Morskie prace pogłębiarskie w Polsce w okresie międzywojennym* (budowa portu w Gdyni, porty rybackie), oparty o 14 pozycji bibliograficznych.

W związku ze świeższą rocznicą pozostaje w tymże numerze artykuł mgra inż. Józefa Olszaka *Piętnastolecie Przedsiębiorstwa Robót Czerpalnych i Podwodnych*.

Z. Br.